

**DEKLARACIJA 4. HRVATSKOG RURALNOG
PARLAMENTA**

Održivi razvoj ruralnih područja Hrvatske

25. - 27. studeni 2021.

Šibenik, Šibensko-kninska županija



Deklaracija

Okupljeni sudionici četvrtog Hrvatskog ruralnog parlamenta – iz svih dijelova Hrvatske – LAG-ovi i FLAG-ovi, udruge koje se bave ruralnim razvojem, stručne i znanstvene organizacije, predstavnici ministarstava i državnih upravnih tijela, jedinice lokalne i regionalne samouprave, poduzetnici, poljoprivredni proizvođači, obrtnici i drugi dionici ruralnog razvoja, zastupnici Hrvatskog sabora te predstavnici Europske komisije i Europskog parlamenta, **imajući u vidu** probleme s kojima su suočena ruralna područja Hrvatske, identificirali su sljedeće ključne teme s kojima se svi zajedno moramo uloviti u koštac:

- demografska neravnoteža, gubitak vitalnog dijela stanovništva, a posebno odljev mladih iz ruralnih područja,
- neravnomjerna razvijenost i razvojno zaostajanje ruralnih područja,
- neiskorišteni potencijal ruralnih prostora, uključujući neobrađeno poljoprivredno zemljište i nekorištene nekretnine,
- prometna izolacija i nedostatak društvenih i drugih usluga i servisa,
- sve izraženije siromaštvo,
- gubljenje identiteta u različitosti ruralnih područja,
- pandemija virusa Covid -19.

Sudionici su ocijenili da ruralni razvoj nije sveobuhvatno i dovoljno kvalitetno pozicioniran u okviru gospodarskog i društvenog razvoja Hrvatske – u politikama, strategijama, programima i propisima;

konstatirajući da zaključci prethodnih Hrvatskih ruralnih parlamenata i dalje ostaju aktualni društveni problem, a posebno izazovi vezani uz:

- zapošljavanje mladih u ruralnom prostoru,
- neusklađenosti programa obrazovanja na svim razinama,
- neučinkovitosti poljoprivredne proizvodnje,
- neudruživanja poljoprivrednih proizvođača,
- neravnoteža koje donosi razvoj turizma,
- neučinkovitog korištenja energije,
- nedostatnog korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija,
- nedostatka međusektorskih partnerstva i suradnje s akademskom zajednicom.

Sagledavajući širi europski kontekst, a posebno izazove s kojima se suočavaju ruralni prostori koji su navedeni u zaključcima prethodnih Europskih ruralnih parlamenata, *Deklaraciji Cork 2.0* te *Deklaraciji iz Tartua o Europi 2020+*, kao i u *Rezoluciji Europskog parlamenta o rješavanju posebnih potreba u ruralnim, planinskim i udaljenim područjima*;



analizirajući lokalne probleme i potrebe u Hrvatskoj, posebno u odnosu na teme razvoja zajednice po načelima LEADER/CLLD pristupa, inovativnih pristupa u poljoprivredi, ruralnom turizmu, proizvodnje i distribucije hrane, razvoja društvenog poduzetništva, važnosti očuvanja baštine i identiteta ruralnog prostora te učenja na primjerima dobre prakse;

uvjereni da je suradnja dionika ruralne zajednice, suradnja s javnom upravom, gospodarskim sektorom, interdisciplinarna suradnja osobito s istraživačkom i znanstvenom zajednicom te suradnja na prijenosu iskustava, jedan od najvažnijih preduvjeta cjelovitog razvoja ruralnih područja;

ističu zalaganje za sljedeće ključne pomake:

- zaustavljanje i preokretanje sadašnjih općih silaznih trendova koji obilježavaju procese u ruralnim prostorima,
- osiguranje međusektorske suradnje i partnerstva u procesima odlučivanja na svim razinama,
- uvažavanje razlika u potrebama, stanju i razvojnim potencijalima svih dijelova hrvatskog prostora pri rješavanju pitanja ruralnog razvoja,
- osiguranje stalne pomoći i potpore razvoju sposobnosti dionika ruralnih područja za aktivno uključivanje u procese osmišljavanja i provedbe lokalnih razvojnih planova i strategija;

ovom Deklaracijom upućuju poruke široj javnosti te donositeljima odluka na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini izdvajajući sljedeće teme važne za razvoj ruralnih područja:

1. ULOGA REGIONALNIH KOORDINATORA I LOKALNIH AKCIJSKIH GRUPA U INTEGRIRANOM TERITORIJALNOM RAZVOJU RH (2021-2027)



U programskom razdoblju 2014.-2020. LEADER metoda proširena na **CLLD – Community-Led Local Development** (Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) + na tri dodatna EU fonda: EF za pomorstvo i ribarstvo, EF za regionalni razvoj te Europski socijalni fond nastavlja se u programskom razdoblju 2021.-2027. Utvrđeni problemi jesu da LAG/FLAG-ovi nemaju dovoljnu podršku od regionalnih koordinatora u planiranju i provedbi Lokalnih razvojnih strategija. Također zaključeno je da je prisutna i nedovoljna međusektorska komunikacija, kao i nepoznavanje provedbe i razvojnih



mogućnosti CLLD-a od strane regionalnih koordinatora. Kako bi riješili probleme potrebno je organiziranje i sudjelovanje na operativnim sastancima na razini Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU (MRRFEU) uz jasne smjernice za suradnju regionalnih koordinatora i LAG-ova/FLAG-ova za integriran teritorijalni razvoj. A kako bi poboljšali međusektorsku komunikaciju potrebno je provesti edukacije regionalnih koordinatora o ulozi i mogućnostima CLLD-a u integriranom teritorijalnom razvoju uz održavanje kontinuirane komunikacije među sektorima, kao i međusobni monitoring implementacije/intervencija. Kako bi se riješili problemi odnosno ostvarila moguća rješenja potrebno je omogućiti više-izvorski CLLD kroz otvaranje pristupa LAG/FLAG-ovima za upravljanje sredstvima iz drugih fondova radi boljeg poznavanja potreba i mogućnosti lokalnih zajednica, kao i omogućiti postizanje dugoročnog održivog i uravnoteženog razvoja lokalnih područja odnosno - ravnomjernog regionalnog razvoja zemlje. Vrlo važan faktor je razviti kontinuiranu koordinaciju Regionalnih koordinatora i LAG/FLAG-ova RH za implementaciju stvarno integriranog teritorijalnog razvoja.

PORUKE DONOSITELJIMA ODLUKA / ZAKLJUČAK: Uspostaviti upravljanje sredstvima ESIF-a od strane lokalnih zajednica udruženih u lokalne akcijske grupe (LAG/FLAG-ove), što je od izuzetne važnosti posebno za provedbu budućeg uspješnog integriranog razvoja ruralnih i ribarstvenih/akvakulturnih područja te jačati suradnju LAG/FLAG-ova s Regionalnim koordinatorima.

2. PAMETNA SELA - ALAT INOVATIVNOG PRISTUPA JAČANJU OTPORNOSTI RURALNIH ZAJEDNICA



Hrvatska ruralna područja, kao i brojne druge zemlje Europske unije, suočavaju se s velikom depopulacijom - odlaskom mladih, starenjem stanovnika; odumiranjem ruralnih naselja; nedostatkom kvalitetnih radnih mjesta; neiskorištenim javnim prostorima i

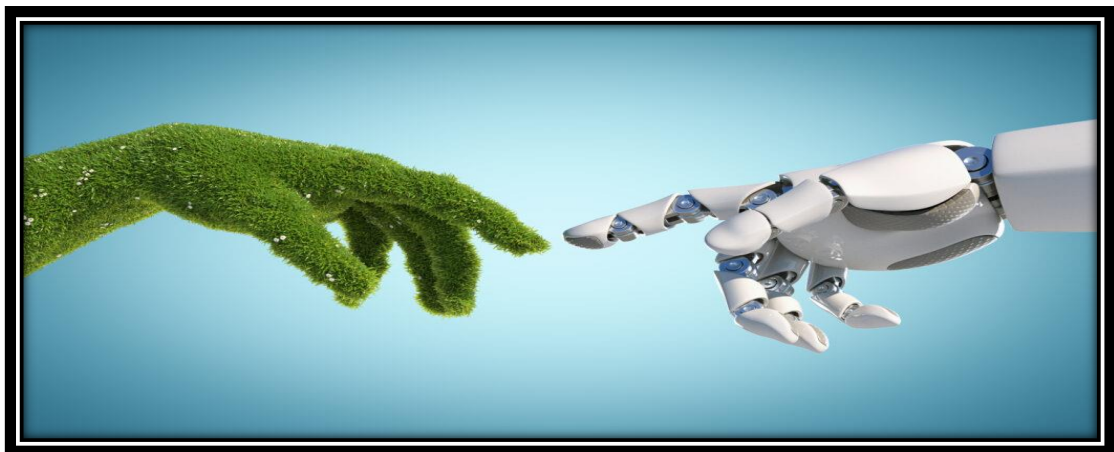
nedostatkom ili propadanjem infrastrukture čije održavanje postaje sve skuplje, usluge se privatiziraju, troškovi života rastu, mjesta za stanovanje mladih koja bi im omogućila kvalitetu života sličnu onoj u gradu sve je manje; javni prijevoz je nedostatan te stanovnici ovise o automobilskom prijevozu. Jedan od ključnih uzroka propadanja ruralnih sredina, a time i nacionalnog identiteta koji se ogleda u njihovoj raznolikosti leži i u nedostatku demokratskih procesa u donošenju odluka. **Uz LEADER/CLLD, razvoj i primjena koncepta Pametnih sela**, jasno prepoznatog alata u ovom programskom razdoblju, može pružiti novu priliku ruralnim sredinama da primjenom novih Europskih i nacionalnih politika, posebno Dugoročne vizije za ruralna područja EU, Zelenog plana te digitalne tranzicije, preokrenu negativne trendove i postanu privlačna područja za život kako starije populacije koja je još uvijek aktivna, tako i mladih koji žele veću kvalitetu života u čistom okolišu. Pametna sela nemaju definiciju na EU razini no



njihova temeljna obilježja su sve prepoznatljivija. Pametna sela su zajednice u ruralnim područjima koje koriste inovativna rješenja za poboljšanje svoje otpornosti, na temelju lokalnih prednosti i mogućnosti. Oslanjaju se na participativni pristup u izradi i provođenju svoje strategije za poboljšanje gospodarskih, socijalnih i/ili okolišnih uvjeta, posebno korištenjem rješenja koja nude digitalne tehnologije. Pametna sela imaju koristi od suradnje i udruživanja s drugim zajednicama i akterima u ruralnim i urbanim područjima. Izrada i provedba strategija ili akcijskih planova Pametnih sela može se temeljiti na postojećim inicijativama koje su razvile i provode participacijske procese u odlučivanju o razvoju lokalnih zajednica, a koji se može financirati iz različitih javnih i privatnih izvora. Upravo zato, većina Europskih zemalja pa tako i Hrvatska, jasno je prepoznala LEADER/CLLD odnosno lokalne akcijske grupe kao ključne nositelje razvoja Pametnih sela. Republika Hrvatska prepoznala je potrebe ruralnih područja i koncept Pametnih sela te mogućnosti potpore istim ugradila u Nacionalnu razvojnu strategiju do 2030. godine u okviru strateških ciljeva (SC): 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva; SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima te u SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti. Nacionalni Strateški plan zajedničke poljoprivrede politike kao i Integrirani teritorijalni program predstavljaju ključne alate za implementaciju Nacionalne razvojne strategije koji će, i putem potpore konceptu Pametnih sela, doprinijeti ostvarenju razvojnih ciljeva Republike Hrvatske a time i Europske unije za programsko razdoblje 2021.-2027.

PORUKE DONOSITELJIMA ODLUKA / ZAKLJUČAK: Omogućiti razvoj implementacijskog koncepta Pametnih sela u Hrvatskoj putem LEADER/CLLD pristupa i lokalnih akcijskih grupa, omogućiti razvoj implementacijskog koncepta Pametnih sela u Hrvatskoj kroz razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima, višedisciplinarni i višesektorski pristup ujednačenom regionalnom razvoju i infrastrukturne promjene, preduvjet su za implementaciju koncepta Pametnih sela.

3. ZELENA I DIGITALNA TRANZICIJA HRVATSKE POLJOPRIVREDE 2030.



Rast cijena i gubitak dijela dohotka za proizvođače radi prilagodbe većoj klimatskoj i okolišnoj ambiciji, nerazvijen sustav kratkih lanaca opskrbe hranom, nedovoljna osviještenost proizvođača i potrošača o dobrobiti kratkih lanaca opskrbe (s agrookolišnog, zdravstvenog, gospodarskog i dr. aspekta), nedovoljan broj javnih digitalnih usluga iz područja poljoprivrede i razvoj svijesti kod poljoprivrednika za



korištenje digitalnih usluga, nedovoljna osviještenost stanovništva o važnosti i mogućnostima zelene tranzicije Hrvatske poljoprivrede do 2030., kao i nedostatna znanja i vještine za zelenu i digitalnu poljoprivredu koje se stalno razvijaju neki su od glavnih utvrđenih problema. Kako bi se riješili problemi ponuđeno je nekoliko mogućih rješenja a ona su sljedeća: informiranje (proizvođača i potrošača) o potencijalnim dobrobitima Strategije „od polja do stola“ i promjena svijesti svih dionika s mogućim doprinosom provedbi Strategije – reorganizacija prehrambenog sustava, informiranje i dodatno financiranje prijelaza na nove održive prakse u službi proizvodnje dostatne, kvalitetnije i cjenovno pristupačne hrane i poljoprivrednih proizvoda, razvoj digitalnih platformi i usluga za pomoć razvoju kratkih lanaca opskrbe i spajanju proizvođača i potrošača područja, nacionalni plan oporavka i otpornosti, način financiranja za uspostavu digitalnih usluga, razvoj i jačanje obrazovno-informacijskih mogućnosti za zelenu i digitalnu poljoprivredu.

PORUKE DONOSITELJIMA ODLUKA / ZAKLJUČAK: Preporuke donositeljima odluka na lokalnoj razini su animiranje poljoprivrednika za korištenje digitalnih usluga. Dio usluga je i namijenjen jedinicama lokalne samouprave, jačanje institucionalnih i obrazovnih kapaciteta kako bi se temeljito provelo informiranje ključnih dionika o zahtjevima koje pred njih stavlja Europski zeleni plan te sama Strategija „od polja do stola“, odnosno kako joj pridonijeti, aktivno isticanje dobrobiti i pozivanje na udruživanje proizvođača, razvijanje odnosa s potrošačima te stvaranje kratkih lanaca opskrbe na lokalnim tržištima hrane. Dok su preporuke donositeljima odluka na nacionalnoj razini uspostaviti zakonodavne i nezakonodavne instrumente za prijelaz u nove i održive prakse koje pridonose provedbi Europskog zelenog plana i lakšoj provedbi Strategije s posebnom prilagodbom za mikro, mala i srednja poduzeća, provoditi promocije i komunikacijske aktivnosti vezane uz kratke lance opskrbe, prilagoditi se klimatskim i ekološkim ambicijama, donositi zakonske regulative koja podržavaju digitalni način komunikacije između korisnika i državne uprave te drugih dionika u potpori razvoju. Isto tako i poboljšati animiranje poljoprivrednika za korištenje digitalnih usluga kao i omogućiti zakonske regulative za digitalni način komunikacije između korisnika i državne uprave

4. STRATEGIJA OD POLJA DO STOLA I KRATKI LANCI OPSKRBE HRANOM

Strategija donosi konkretne ciljeve a oni su smanjenje gubitaka hranjivih tvari za barem 50% do 2030., uz smanjenje korištenja gnojiva za 20%, smanjenje korištenja i rizika povezanih s pesticidima za barem 50% do 2030., smanjenje korištenja antibiotika za barem 50% do 2030. te povećanje ekološke poljoprivrede do 2030. na barem 25% poljoprivredne površine. Važnost kratkih lanaca opskrbe naglašava i prijedlog Strategije poljoprivrede, koja ukazuje kako je potrebno staviti veći naglasak na regionalnu poljoprivrednu proizvodnju, izgradnju kratkih lanaca opskrbe i potporu



lokalnim ili regionalnim proizvođačima, posebno malim proizvođačima. Ujedno, to je i prilika za: rast drugih djelatnosti u ruralnim područjima povezanim s lokalnom poljoprivrednom proizvodnjom (turizam, prerada, ugostiteljstvo ili logističke usluge). Lokalni i regionalni proizvodi, u kratkim lancima opskrbe, važni su i sa stajališta okolišne održivosti jer ne ovise o transportu na velike udaljenosti koji je nepovoljan u smislu povećanih emisija stakleničkih plinova.

5. CLLD U INTEGRIRANOM TERITORIJALNOM RAZVOJU RH



CLLD (Eng. *Community Led Local Development* - lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne razvojne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj

budućnosti. CLLD se provodi putem integriranih i multi-sektorskih strategija lokalnog razvoja dizajniranih na način da uvažavaju lokalne potrebe i potencijale, uključuje inovativne razvojne mogućnosti u lokalnom kontekstu, umrežavanje i suradnju. Stoga je vrlo važno:

- Inzistirati na financiranju LRS-a LAG-ova iz najmanje još jednog EU fonda (značajan ESF+),
- Pojednostaviti sve procedure i ujednačiti ih u korištenju svih EU fondova
- Jačati usmjerenje sredstava prema civilnom i gospodarskom sektoru koji nisu bili obuhvaćeni LRS , Zakonski regulirati LAG-ove kao specifične OCD-e
- Ujednačiti državnu praksu na razini svih JL(R)S u smislu financiranja LAG-ova i njihovog sudjelovanja u odlučivanju o dodjeljivanju sredstava u lokalnoj zajednici.

6. DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO U RURALNIM PODRUČJIMA



Društveno poduzetništvo kao novi način poslovanja temelji se na načelima društvene, okolišne i ekonomske održivosti a stvorena dobit/višak prihoda, ili većim dijelom, se ulaže za dobrobit zajednice. Društvenim poduzetničkim pothvatima glavna je svrha stvoriti pozitivan društveni učinak, obilježava ih ekonomska aktivnost i participativna vladavina. U ruralnim područjima prepoznatljiv je zadružni model društvenih

poduzetnika ali je skoro nestao zbog zakonodavnih i poreznih prepreka. U današnje vrijeme važno je razvijati pojam društvenog poduzetništva, odnosno definirati kriterije društvenih poduzeća, izraditi Strategiju društvenog poduzetništva i zakonodavni okvir, tretirati društveno poduzetništvo u okviru ministarstva poduzetništva i gospodarstva,



a ne samo socijalne politike, prepoznati društveno poduzetništvo kroz adekvatnu poreznu politiku. Zaključeno je kako je u svrhu jačanja umrežavanja potrebno izraditi javno dostupan Registar društvenih poduzetnika, također kako bi se olakšalo društvenim poduzetnicima potrebna je lakša dostupnost kredita i prepoznavanje istih u financijskim institucijama.

7. INOVACIJE I INOVATIVNI PRISTUPI U RAZVOJU POLJOPRIVREDE



Zbog nedovoljne informiranosti i manjka edukacije inovativna rješenja slabo se koriste, te su mala ulaganja u njih. Fokus poljoprivrednika je na tržište, te nove inovativne procese smatraju nesigurnim što je također posljedica nedovoljno informiranosti i manjka edukacije. Kako bi se situacija promijenila važno je utjecati na motiviranost ulaganja u inovacije i inovativni pristup kroz intervencije Programa ruralnog razvoja/Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike (PRR/SP ZPP). Zbog nedovoljne informiranosti potrebno je provoditi edukacije posebno mladih poljoprivrednika kroz prezentiranje primjenjivih rješenja za koje ima interesa najviše od strane mladih. Također potrebno je razviti sustav potpore za "pametnu specijalizaciju", kao i jačati ljudske kapacitete u savjetodavnim službama Ministarstva poljoprivrede, te LAG-ovima za inovacije i digitalizaciju kako bi se svim uključenim dionicima olakšalo.

8. KLIMATSKE PROMJENE – LOKALNE ZAJEDNICE KAO INSTRUMENT TRANZICIJE



Klimatske promjene uzrokovane su globalnim zagrijavanjem i odnose se na dugoročne vremenske prilike na Zemlji, primjerice temperaturu, razine mora i oborine. Klima na Zemlji drastično se promijenila otkad je planet stvoren prije 4,5 milijardi godina. Oscilirala je između toplih razdoblja i ledenih doba. Takvi ciklusi oduvijek traju desecima tisuća ili čak milijunima godina. U posljednjih 150 godina (industrijsko doba) temperature rastu brže nego ikada. Glavni uzrok klimatskih promjena sagorijevanje je fosilnih goriva kao što su nafta, ugljen i prirodni plin, uslijed čega se u atmosferu ispuštaju staklenički plinovi. Druge ljudske aktivnosti, kao što su



poljoprivreda i krčenje šuma, isto tako pridonose povećanju količine stakleničkih plinova. **Nužno je poboljšati** protok informacija između donositelja odluka i lokalnog stanovništva, **povećati** sufinanciranje aktivnosti zelene tranzicije i klimatskih promjena, **poticati** izgradnju i razvoj „pametnih“ sustava za navodnjavanje, **provoditi** kontinuirane edukacije o važnosti očuvanja okoliša, od najranije dobi kao i **integrirati** nacionalni plan zaštite okoliša kroz lokalne inicijative.

9. „NAŠE DOMAĆE“ I OZNAKE KVALITETE „ GOLDEN PANONIAN QUALITY“ I "DOKAZANA KVALITETA"



Kao i ostale zemlje članice Europske unije i Hrvatska je pokrenula sustav kvalitete na nacionalnoj razini označavanjem proizvoda s posebnim karakteristikama radi postizanja **bolje prepoznatljivosti** i promidžbe poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koji imaju posebne karakteristike te u svrhu zaštite proizvođača od nepoštenih praksi. U svrhu postizanja oznaka kvalitete **važno je** poticati udruživanja poljoprivrednih proizvođača, također potrebno je osigurati prepoznatljivost i vidljivost posebnosti pojedinog područja RH, kao i poboljšati sustav informiranja poljoprivrednih proizvođača o sustavu kvalitete. Poželjno je poticati poljoprivredne proizvođača na prijave na podmjere 3.1. i 3.2. Programa ruralnog razvoja, te nove intervencije Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike (SP ZPP).

10. DUGOROČNA VIZIJA ZA RURALNA PODRUČJA EUROPSKE UNIJE I REPUBLIKE HRVATSKE, RURALNI PAKT I EUROPSKI AKCIJSKI PLAN ZA RURALNA PODRUČJA



Europska komisija predstavila je Dugoročnu viziju za ruralna područja EU do 2040. godine, u kojoj su utvrđeni izazovi i brige s kojima se ta područja suočavaju, ali i naglašene neke od najperspektivnijih mogućnosti koje su dostupne. Predstavljena vizija temelji se na predviđanjima i opsežnim savjetovanjima s

građanima i drugim dionicima iz ruralnih područja, a u okviru nje predložen je **Ruralni pakt i Akcijski plan za ruralna područja**, s ciljem da naša ruralna područja učinimo snažnijima, povezanima, otpornima i prosperitetnima. Da bismo uspješno odgovorili na glavne trendove i izazove koji proizlaze iz globalizacije, urbanizacije i starenja



stanovništva i iskoristili prilike koje nam pružaju zelena i digitalna tranzicija, potrebne su politike i mjere prilagođene pojedinom području koje uzimaju u obzir raznolikost regija EU-a, njihove specifične potrebe i njihove relativne prednosti. Dugoročnom vizijom za ruralna područja EU-a nastoji se odgovoriti na te izazove iskorištavanjem novih mogućnosti koje proizlaze iz zelene i digitalne tranzicije Unije i oslanjajući se na stečena iskustva iz pandemije bolesti COVID-19 te utvrđivanjem sredstava s pomoću kojih je moguće poboljšati kvalitetu života u ruralnim područjima, postići uravnotežen

Ruralni pakt

Novi Ruralni pakt uključit će aktere na razini EU-a, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini u cilju podupiranja zajedničkih ciljeva vizije, poticanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije i odgovora na zajedničke težnje ruralnih zajednica. Komisija će podupirati taj okvir putem postojećih mreža i poticati razmjenu ideja i najboljih praksi na svim razinama.

Akcijski plan EU-a za ruralna područja

Komisija je predstavila i akcijski plan za poticanje održivog, kohezivnog i integriranog ruralnog razvoja. Potpora ruralnim područjima već se pruža u okviru nekoliko politika EU-a, što pridonosi njihovu uravnoteženom, pravednom, zelenom i inovativnom razvoju. Za potporu provedbi akcijskog plana od posebne važnosti bit će zajednička poljoprivredna politika (ZPP) i kohezijska politika, koje će biti popraćene čitavim nizom politika iz drugih područja, i zahvaljujući svima njima zajedno ova će se vizija pretvoriti u stvarnost.

teritorijalni razvoj i stimulirati gospodarski rast.

U viziji i akcijskom planu utvrđena su četiri područja djelovanja, poduprta vodećim inicijativama, kako bi ruralna područja postala:

- **jača:** tu je u fokusu jačanje ruralnih zajednica, poboljšanje dostupnosti usluga i olakšavanje socijalnih inovacija
- **povezana:** pritom se radi o poboljšanju povezanosti i u prometnom i u digitalnom smislu
- **otporna:** očuvanje prirodnih resursa i ozelenjivanje poljoprivrednih djelatnosti u cilju borbe protiv klimatskih promjena uz istovremeno osiguravanje socijalne otpornosti putem ponude pristupa kvalitetnom obrazovanju i raznolikim mogućnostima zapošljavanja



- **prosperitetna:** diversifikacija gospodarskih aktivnosti i povećanje dodane vrijednosti u poljoprivredi i poljoprivredno-prehrambenim djelatnostima te u seoskom turizmu.

4. HRVATSKI RURALNI PARLAMENT

Održivi razvoj ruralnih područja Hrvatske



Deklaracija usvojena na završnoj sjednici četvrtog Hrvatskog ruralnog parlamenta.

Šibenik, 27. studeni 2021.

